

Calvinus lib. IV Instit. cap. 9, §. 8 : « Quoties, inquit, Concilii alicujus decretum profertur, expendi primum diligenter velim, quo tempore habitum sit, qua de causa habitum, et quo consilio; quales homines interfuerint; deinde illud ipsum, de quo agitur, ad Scripturam amussim examinari, idque in eum modum, ut Concilii definitio pondus suum habeat, sitque instar præjudicii; neque tamen examen, quod dixi, impediat. »

Itaque vult Calvinus, Concilii sententiam, præjudicium, non judicium esse, deque ea sententia posse, ac debere quoscumque, et maxime privatos homines judicare. Quod idem aliis verbis Kemnitijs, Brentius, et cæteri omnes docent. Quid vero est hoc aliud, quam nolle judicium ullum fieri? Nolle controversias unquam finire? Nolle pacem et concordiam, sed bella, schismata, dissensiones, lites vigere perpetuo? Sed bene habet; nisi aliud dicerent, facilius laterent: hæretici certe non haberentur. Nunc vero ita se produnt, ut plane nunc sint cæci, qui eos hæreticos esse non vident; nam cum hæresis ab electione dicatur, nulla est nota clarior, nullum certius signum hominis hæretici, quam cum Ecclesiastico judicio non acquiescit; sed ipse sibi est dux, ipse iudex, ipse dogma proprium eligit, quod sequatur. Fidei, obedientia comes est, mater humilitas, Hæreseos soror, contumacia, mater superbia est.

Quæ cum ita sint, nostræ jam partes erunt, ut quantum operæ, industriæ, laboris in Ecclesiastica auctoritate labefactanda hostes fidei ponunt, tantum nos in eadem asserenda, ac vindicanda ponamus; et quoniam ea in summo Pontifice, et Episcoporum Conciliis præcipue cernitur, et nos jam de Pontifice quinque libris, pro ingenii nostri tenuitate, disseruimus, nunc de Conciliis, quanta maxima poterimus claritate, Deo duce, atque auspice disseremus.

CONTROVERSIARUM

DE CONCILIIIS

LIBER PRIMUS

QUI EST DE NATURA ET CAUSIS CONCILII.

CAPUT I.

Ordo Disputationis.

Disseruimus hactenus de Capite militantis Ecclesie; nunc de ipsa Ecclesia disserendum erit. Quia vero Ecclesia bifariam considerari potest, ut in Conciliis congregata cernitur, et ut toto Orbe terrarum diffusa est; propterea nos quoque primum de Conciliis, tum de ipsa Ecclesia disputabimus. Præponimus autem disputationem de Conciliis disputationi de Ecclesia; licet Ordo naturæ contra suadere videretur, quoniam disputatio de Conciliis magis connexa est cum disputatione de summo Pontifice, quæ jam præcessit, quam disputatio de Ecclesia.

Igitur controversia de Conciliis duabus in rebus posita est, in definitione legitimi Concilii, et in ejusdem Concilii auctoritate; Hæretici enim hujus temporis fingunt novam formam Conciliorum, et iis deinde nullam fere tribuunt auctoritatem. Nos tamen his duabus partibus addemus tertiam.

Itaque in tres partes dividetur universa disputatio. In prima præmittemus quædam, quæ ipsi disputationi quasi aditum aperiant; qui scripserint de hac materia, quid sit Concilium, quotuplex, quot, et quæ hactenus celebrata sint: quæ omnia tractabimus sine contentione ad modum simplicis narrationis. In secunda definiemus, quid proprie postulet natura legitimi Concilii; ubi tractabitur de materia, forma, fine, et efficiente Conci-

liorum, necnon de iis, quæ adversarii requirunt in Conciliis. In tertia disseremus de auctoritate Conciliorum, tum absolute, tum etiam per comparisonem ad Scripturam, et summi Pontificis auctoritatem.

CAPUT II.

Quæ scripserint de Conciliis.

Ut igitur ordiamur a primo; de hac materia tractant in primis libri ipsi Conciliorum, qui tamen negligentem conservati sunt, et multis vitis scatent, quæ corrigenda sunt ex Veterum lectione; deinde multa exstant in decretis Gratiani, Ivoonis, Burchardi, Martini Bracarenensis; item pauca quædam legi possunt apud Hilarium lib. de Synod. Isidorum lib. VI Etymolog. c. 16. Bedam in lib. de sex ætat. in Constantino IV Freulphum; in fine Chron. Joan. Psellum et Photium lib. de septem Synod.

Præter hos Veteres scripserunt multi Recentiorum, ut Thomas Waldensis lib. II doctrinal. Fid. cap. 26 et 27. Joannes de Turrecremata lib. III Sum. de Eccles. Joannes Gerson in tractatibus variis de potest. Eccles. et Concil. Dionysius Carthusianus in lib. tribus de Concil. Joannes Eckius in Enchir. Jodocus Clichtovæus in defens. Concil. Senon. et Jodocus Tiletanus in defens. Concil. Trid. Joannes Cochlaeus in lib. de Concil. Joannes Roffensis cont. artic. Lutheri 28 et 29. Cajetanus in Opusc. Albertus Pi-

ghius lib. VI hierarch. Ecclesiast. Cardinalis Hosius in explanat. Symb. cap. 24. et I. II cont. prolegom. Brentii, Petrus a Solo in defens. sue Confess. cont. Brentium; Joannes Antonius Delphinus lib. II de Eccles. Melchior Canus lib. II de Loc. Theolog. Hugo in opere inscripto, Synodia Hugonia; item Jacobatus in opere de Concil. et Gaspar Villalpandæus in disputat. novem pro Concil. Trid. Alphonsus a Castro lib. IV de hæres. Gulielmus Lindanus lib. III, cap. 7, Panopl. Evang.

CAPUT III.

De nomine Concilii et origine.

Porro Concilii nomine idem significatur in Ecclesia, quod nomine comitorum in regnis; nam quemadmodum eum oritur controversia in Republica, conveniunt in unum Principes Regni, vel Magistratus, ac statuunt quid facto opus sit: ita in Ecclesia cum oritur Controversia aliqua de religione, conveniunt Præsules Ecclesiarum, et simul collatis sententiis, statuunt quod bonum videtur. Ita actum videmus Act. XV, ubi primum coeperunt Concilia Christiana celebrari, ac deinceps singulis sætibus.

Hanc autem originem Conciliorum, etsi Albertus Pighius lib. VI de eccl. hierarch. cap. 1. contendat esse plane humanam, et naturali ratione excogitatam, probabilis tamen est divinam esse. Nam Concilium Chalcedonense in epist. ad Leonem, et VI Synodus, act. 17. et Cælestinus Papa in epist. ad Cone. Ephes. et Cone. Tolet. III non procul ab initio, docent, Concilia esse demonstrata a Christo in illis verbis Matth. XVIII: *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, illic ego in medio illorum sum* (1).

Deinde, credibile est, Apostolos, qui pleni erant Spiritu sancto non nisi ipso Spiritu Sancto admonente primum Concilium congregasse; unde etiam dicunt: *Visum est Spiritui sancto et nobis*, Actor. XV (2). Præterea, etsi ratio naturalis dicat, ut in rebus dubiis Princeps consulat homines peritos; tamen ut soli Episcopi convocentur,

(1) Matth. XVIII, 20. — (2) Act. XV, 28.

et ii non sint consiliarii, sed iudices, non videtur solius humane rationis inventum. Denique certum est, Conciliorum celebrationem, quæ omnibus sæculis in Ecclesia fuit, de Apostolica traditione descendere: Apostolicas vero traditiones ego quidem humana inventa appellare non audeam. Sed hæcenus de origine. Nunc de nominibus uno verbo.

Nomen Latinum Concilii, invenitur passim in Testamento veteri et novo, pro congregationibus Judæorum, sed Græce nomen, id est, *συνδεδος*, non invenitur in Scripturis, ubi enim Latine legitur Concilium, in Græco textu ubique est *συνδεδος* vel *συναγωγὴ*; invenitur autem nomen Synodi primum in canonicis Apostolorum can. 38, ubi jubentur Episcopi singulis annis bis Concilia celebrare: deinde invenitur apud Eusebium lib. V hist. cap. 23 ac deinceps in omnibus Auctoribus.

CAPUT IV.

Partitio Conciliorum duplex.

Sunt autem quatuor genera Conciliorum: quædam enim sunt generalia, quædam nationalia, quædam provincialia, et quædam diœcesana. Membrorum trium primorum meminit Augustinus lib. II de Bapt. cont. Donatist. cap. 3. ubi dicit, Concilia provincialium, vel etiam majora qualia sunt regionum, emendari a Conciliis plenariis. Ultimi membri meminit Concilium Toletanum IV, cap. 25.

Generalia dicuntur ea, quibus interesse possunt et debent Episcopi totius Orbis, nisi legitime impediuntur, et quibus nemo recte præsidet, nisi summus Pontifex, aut alius ejus nomine: inde enim dicuntur œcumenica, id est, Orbis terræ Concilia.

Nationalia dicuntur, in quibus conveniunt Archiepiscopi, et Episcopi unius regni, vel nationis, quibus præest aliquis Patriarcha, vel Primas, qualia sunt multa Concilia Romana, Toletana, et Africana, de quibus illud notandum est, ea, licet sint revera distincta a generalibus et provincialibus, ta-

men utrorumque nominibus interdum appellatur.

Vocantur enim sæpe Concilia Universalia, ut patet ex Conciliis Romanis sub Symmacho, ubi semper dicitur: «Symmachus Concilio generali Præsidens;» et tamen aderant solum Episcopi Italiae. Sic in Concilio Toletano III, cap. 18. dicitur: «Præcipit hæc sancta, et universalis Synodus;» et tamen solum aderant Episcopi Hispania. Idem patet ex Concilio IV Carthaginiensi. Dicuntur ergo ista generalia, sive universalia, quia sunt generalia in eo regno, non autem absolute. Dicuntur autem provincialia ista eadem a Gratiano dist. III. can. Porro; quia certis provinciis continentur, non autem ad omnes Christianos pertinent, sicut vere generalia.

Provincialia dicuntur, in quibus conveniunt tantum Episcopi unius provinciæ, quibus præest Archiepiscopus, sive Metropolitanus; et hujus generis sunt plurima in tomis Conciliorum. De his videtur loqui VII Synodus act. 3, cum ait, se amplecti etiam decisiones localium Conciliorum.

Diœcesana sunt, in quibus conveniunt tantum Presbyteri unius Episcopatus, et iis Episcopus præest: cujus generis paucissima exstant, nec immerito; nam vix dici possunt Concilia, cum in eis ordinarie nullus sit, qui jurisdictionem habeat, præter unum Episcopum qui præest.

Altera partitio Conciliorum complectitur item quatuor membra: quædam enim sunt ab Apostolica Sede approbata atque ab Ecclesia universa recepta; quædam omnino reprobata; quædam partim approbata, partim reprobata; quædam nec approbata, nec reprobata. Quod membrum postremum in Conciliis particularibus potissimum locum habet.

CAPUT V.

Concilia generalia approbata.

Concilia generalia approbata numerantur hec usque decem et octo. Primum est Nicænum, quod quidem celebratum est ab anno Domini 325 usque ad annum 330, qui fuit annus 43 Sylvestri Papæ, et vicesimus Con-

stantini Imperatoris; conveniunt Episcopi 318 et quibus erant Patriarchæ, Alexander Alexandrinus, Eustatius Antiochenus, Macarius Hierosolymitanus, et Metrophanes Constantinopolitanus; quamvis hi duo postremi non erant eo tempore Patriarchæ, sed diu postea eam dignitatem adepti sunt. Quidam etiam Metrophanem non per se, sed per Legatum Alexandrum, qui postea ei successit in Episcopatu adfuisse volunt. Vide Metrophanem in Orat. de rebus gest. apud Nicæam. Ac duæ potissimum controversiæ definitæ sunt: una de die Paschatis; altera de Divinitate Christi adversus hæresim Ariariorum, ipso Ario Principe hæreseos post annos decem in latrinis dum alvum purgaret fœde defuncto.

Sed quia hæc omnia in dubium revocari possent propter discrepantes Scripturam sententias, paucis singula demonstranda sunt. Primum, de tempore Concilii mira est opinionum varietas, sed veritas nostræ sententiæ hæc ratione confirmari potest. Constata Concilium Nicænum finem accepisse anno 20 Imperii Constantini. Id enim scribit Eusebius lib. III de vita Constantini, et Socrates lib. I histor. c. 12. cepit autem Constantinus imperare anno Christi 314 ut ex Chronico S. Hieronymi, ex Gregorio Haloandro, aliisque Chronologis patet. Efficitur igitur, ut anno Christi 330 fuerit annus Constantini 20 et finis Nicæni Concilii.

Item inchoatum est Concilium Paulino, et Juliano consulibus, ut Socrates refert lib. I, cap. 9. alias 43. et Nicephorus lib. VIII, cap. 26. Duravit autem annis 3, ut idem Nicephorus ibidem testatur. Porro consulatum Paulini, et Juliani Cassiodorus annotavit anno 47 Constantini, ex quo sequitur finitum Concilium fuisse anno 20 ejusdem; proinde inchoatum anno Christi 327, finitum anno 330. Sane Onuphrius Panvinus, quia consulatum Paulini, et Juliani ponit anno Christi 325. hoc ipso anno ponit initium Synodi Nicæne.

Deinde incidisse Concilii tempus in Sylvestri Pontificatum, non Sylvestri et Julii, ut Photius docet in lib. de septem Synodis, vel Julii solius, ut Sozomenus scribit lib. I, cap. 16. et ex Sozomeno Calvinus lib. IV Institut. cap. 7, §. 1. et Joachimus Camerarius in historia Nicænae Synodi, ubi se diligentissimum scriptorum veterum lectorem fuisse affirmat, facile demonstrari potest. Nam, ut supra diximus anno 20 Constantini, finis

Concilio impositus est, quod etiam fatetur Camerarius lib. cit. Sylvester autem creatus est Pontifex anno sexto Constantini, ut ex Chronico Eusebii, ac Hieronymi patet, et sedit in Apostolica sede supra 20 annos, ut Damasus, Onuphrius, et omnes omnino scriptores testantur. Igitur annus 20 Constantini, et finis Nicæni Concilii in Sylvestri Pontificatum necessario incidit.

Præterea Milthiades Sylvestri prædecessor sedit eodem Constantino imperante, ut testantur Optatus lib. I contra Parmenian. et Augustinus in epist. 162 et 163. et ipse etiam Constantinus apud Eusebium lib. X hist. cap. 3. non igitur potuit Sylvester nisi post inchoatum Constantini imperium Apostolicam sedem adipisci. Tenuit autem eam omnium consensu supra 20 annos. Ergo 20 anno Constantini, qui fuit postremus Nicæni Concilii, non Julius, sed Sylvester Apostolicam sedem moderabatur. Quare recte Damasus in Pontificali, Hieronymus in Chronico, Theodoretus lib. I hist. cap. 3. sexta Synodus act. 18. et Concilium Florentinum sess. 3. alique permulti auctores Nicænam Synodum Sylvestri Papa temporibus factam esse scriperunt.

De numero Episcoporum, qui eidem Concilio interfuerunt, videntur esse sententiæ variæ. Nam Eusebius lib. III de vita Constantini dicit convenisse Episcopos supra 250. Athanasius lib. de sententiâ Nicænae Synodi ait, fuisse Episcopos plus minus 300. Eustathius apud Theodoretum lib. I, c. 8. hist. dicit numeratos supra 270. Sozomenus lib. I, cap. 16. ponit circiter 310. Vera tamen, et communis, sententiâ est, fuisse 318. Nam Epiphanius hæresi 69. scripsit, usque ad sua tempora fuisse conservata nomina singulorum Episcoporum, et fuisse præcise 318. Hilarius quoque in lib. de Synodis prope extremum, et Ambrosius præfatione librorum de fide, mysticum et sacrum dicunt esse numerum Patrum Concilii Nicæni, et multo antea præfiguratum in illis 348 militibus, quibus Abraham victoriam de quinque regibus reportavit. Denique Hieronymus in Chronico, Sulpitius lib. II hist., Theodoretus lib. I, c. 7. et omnes alii constanter hunc numerum ponunt.

Jam vero duas fuisse causas ejus Concilii: quæstionem videlicet de Paschate, et quæstionem de Christi Divinitate, testantur Eusebius lib. III de vita Constantini, Athanasius in libro de Synodis Arimini, et Seleu-

cia, et Epiphanius hæresi 70 quæ est Audianorum.

Denique, utrum Nicænum Concilium ante mortem probrosam Arii celebratum sit, non est omnino certum. Epiphanius enim hæresi 69. aperte scribit, Concilium post mortem Arii celebratum fuisse: at contrarium scribunt historici. Ruffinus lib. X, cap. 13. Socrates lib. I, cap. 49 et 25. et cæteri. Neque possunt hæ sententiæ conciliari, si dicamus duos Arios fuisse, ut significat Sulpitius I. II sacræ historiæ. Nam etiamsi duo Arii fuerint, unus tamen est ille, qui perit in latrinis. Hunc autem ipsum Epiphanius ante Concilium, Ruffinus et cæteri post Concilium ponunt. Et sane videntur historici melius sensisse, præsertim cum in V Synodo tractatum sit, an liceat hæreticos post mortem damnare quod certe in dubium venire non potuisset, si Arium jam mortuum Synodus Nicæna damnasset. Sed res non est tanti momenti, ut propterea oporteat nos plus temporis in ea consumere.

Secunda Synodus est Constantinopolitana, quæ celebrata est adversus Macedonium, negantem Spiritus sancti divinitatem, Theodosio seniori Imperatore, ac Damaso summo Pontifice. Convenerunt autem Episcopi ex diversis provinciis 150, e quibus Patriarchæ fuerunt Neclarius Constantinopolitanus, Timotheus Alexandrinus, Meletius Antiochenus, et Cyrillus Hierosolymitanus.

Porro tempus Synodi hujus secundæ incidit, Prospero teste in Chronico, in Consulatum Gratiani et Theodosii Augustorum, hoc est, in annum Domini 383, vel in annum sequentem, ut vult Socrates, qui lib. V hist. cap. 8. scribit, Concilium convenisse Coss. Syagrio et Eucherio, hoc est in annum 384, vel si rationem Onuphrii sequaris, in annum 381, quos eodem Prospero et Cassiodoro, et aliis constat Consulatum gessisse post consulatum Gratiani et Augusti. Psellus in libro de septem Synodis ponit intervallum annorum 56. inter primam et secundam Synodum. Si autem ad numerum annorum 327, quo tempore diximus inchoatam fuisse Synodum primam, addas numerum annorum 56, efficies numerum annorum 383, qui est numerus, quem Prosper in Chronico adnotavit.

Est vero animadvertendum, in hoc Concilio, neminem adfuisse ex Provinciis Occidentalibus. Siquidem Damasus Papa coegerat Synodum Occidentalium, atque ad

locum invitaverat Episcopos, qui Constantinopoli convenerant, ut eo modo Romæ celebraretur Concilium plenissimum; sed quia patres Orientales justis de causis Romam venire non potuerunt, accepit Damasus excusationem eorum, et animis ac sententiis duæ ille Synodi conjunctæ sunt, ac si una et eadem fuissent. Atque propter hujusmodi conjunctionem habita est Synodus Constantinopolitana una ex Œcumenicis et legitimis Synodis. Vide Theodoretum lib. V hist. cap. 9 et 10.

Tertia Synodus est Ephesina I quæ coacta est Theodosio juniore Imperatore, et Celestino I summo Pontifice; Convenerunt Episcopi 200. Ex quibus Patriarchæ fuerunt Cyrillus Alexandrinus, qui locum etiam Romani Pontificis obtinebat, Joannes Antiochenus, et Juvenalis Hierosolymitanus; quamquam Joannes, quia, se adhuc in itinere constituto, Concilii decretum factum fuerat, initio dissentire cepit a Cyrillo, postea tamen reconciliati sunt, atque idem senserunt. Causa Concilii fuit Nestorii Episcopi Constantinopolitani nova heresis, quæ Christum in duas personas dividebat.

Celebratum vero Concilium est Basso et Antiocho Consulibus, ut Prosper in Chronico, et Socrates lib. VII, cap. 34. indicantur; Is autem erat annus Domini 434. Quid secuti sint Psellus, qui ponit solum intervallum annorum 40 inter secundam et tertiam Synodum, et Onuphrius, qui adnotavit hanc Synodum celebratam anno Domini 430, Coss. Theodosio decimumtertium, et Valentiniano tertium, non possum dicere, præsertim cum in ipsa Synodo tom. II, cap. 1. disertis verbis legamus Synodum inchoatam post Consulatum Theodosii decimumtertium, et Valentiniani tertium, nec ignorare poterit Onuphrius, non esse idem Coss. Theodosio decimumtertium, et Valentiniano tertium, et post consulatum Theodosii decimumtertium et Valentiniani tertium.

Adde, quod Vincentius Lirinensis in lib. de profanis vocum novitatibus prope extremum, qui ipso tempore vixit, ita loquitur: « Ante triennium ferme in Asia apud Ephesum celebratum Concilium est, viris clarissimis Basso, Antiochoque Consulibus. » Quid clarius? De tota hac Synodo vide Liberatum in Breviario cap. 5, 6, 7, 8 et sequentibus, Socratem lib. VII, c. 34. Evagrium I. I, c. 4. et ipsam Synodum nuper ex Græco in Lati-

num sermonem conversam, ac tomis duobus comprehensam.

Quarta Synodus est Chalcedonensis, quæ collecta est adversum hæresim Eutycticis Archimandrite, quæ unam tantum in Christo naturam assererebat post incarnationem. Acta vero est hæc Synodus Leone I Pontifice Maximo, et Martino Augusto, Consulatu ejusdem Martiani, ut ipsum Concilium testatur act. 1. Incidit autem is Martiani Consulatus in annum Christi 454. juxta computum Matthæi Palmerii, et Gregorii Haloandri, vel 452. juxta Marianum Scotum et Sigebertum, vel 451. juxta Onuphrium in lib. de Romanis Pontificibus. Psellus 30 annos interponit inter tertiam et quartam Synodum; sed is, ut superiori numero detraxit annos decem, ac posuit 40 pro 50, ita nunc addit annos 10, ac posuit triginta pro viginti, nisi sit error Librarianorum. Porro Episcopi adfuerunt 630 ex quibus erant Patriarchæ, Dioscorus Alexandrinus, qui tamen mox ejectus est, Maximus Antiochenus, Anatholius Constantinopolitanus, et Juvenalis Hierosolymitanus. Vide Liberatum in Breviario cap. 11. et sequentibus, et Evagrium lib. II histor. c. 2, 3 et 4.

Quinta Synodus generalis non est, ut multi putant, ea quæ sub Agapeto et Menna celebrata est, quæque in secundo tomo Conciliorum sub nomine quintæ Synodi quatuor actionibus continetur; siquidem illa particularis fuit, et quintam Synodum antecessit, ut disertis verbis docent Joannes Zonaras in vita Justiniani, et Nicephorus lib. XVII, cap. 9.

Coacta est autem quinta Synodus vera apud Constantinopolim, Vigilio summo Pontifice, et Justiniano seniori Imperatore, anno duodecimo post Consulatum Basili, in initio ejusdem Synodi legitimus, qui est annus Domini incarnationis 553 vel 556, juxta Psellum, qui annis 102 vult posteriorem esse quintam Synodum quartam. Convenerunt Episcopi 163, ut idem Psellus tradit; e quibus erant Patriarchæ Eutycticis Constantinopolitanus, Apollinaris Alexandrinus, Dominus Antiochenus, et Eustochius Hierosolymitanus, qui tamen non per se, sed per Legatos interfuit. Summus autem Pontifex, nec per se, nec per Legatos interfuit. Synodum tamen per libellum confirmavit, ut Nicephorus scribit lib. XVII, c. 27.

Causa congregandi Concilii fuit Origenis

hæresis, quæ tunc invalescebat. Itaque damnatus est Origenes, et simul Dydimus et Evagrius ejus sectatores: necnon Theodori Mopsuesteni, et Theodoretæ Cirenensis scripta, et epistola, quæ dicebatur Ibæ ad Marim Persam. Vide de hac Synodo Zonaræ loco citato, Nicephorum lib. XVII, cap. 27, S. Gregorium lib. I, epist. 24. Evagrium I, IV, cap. 38. et Liberatum in Breviario cap. 23 et 24: tametsi quæ Liberatus dicit, valde caute legenda sunt; aut enim non sunt ipsius, aut ipse falsa aliqua relatione deceptus fuit. Certe non congruunt cum aliorum Catholicorum Patrum narrationibus.

Sexta Synodus celebrata est apud Constantinopolim anno duodecimo Constantini IV teste Paulo Diacono in vita ejusdem, qui quidem erat annus Domini 681 vel 685, juxta Psellum, qui annos 129 ponit inter quintam et sextam Synodum. Quod vero in ipso Concilio passim adscribitur annus 28 ejusdem Constantini, non est error Typographorum, ut censet Illyricus Cent. VII, cap. 9. Nam etiamsi non imperavit Constantinus post mortem patris, nisi annis 17, tamen imperavit etiam annis multis cum patre suo, ut Zonaræ significavit, dum illum ait ab ipso patre coronatum fuisse ante discessum in Siciliam. Itaque Concilium numerat annos Constantini a prima coronatione. Paulus vero Diaconus a morte Constantis patris Constantini.

Convenerunt Episcopi 289, ut idem Paulus Diaconus testatur, et consentit numerus, qui habetur in VII Synodo act. 3. Beda tamen in lib. de sex ætatibus, prope finem, Regino lib. I. Ado Viennensis, et Freculphus in Chronico, solum centum quinquaginta Patres numerant. Patriarchæ fuerunt duo, Georgius Constantinopolitanus, et Macarius Antiochenus. Nam Alexandrinæ et Hierosolymitanæ Ecclesiarum solum Legati quidam adfuerunt. Summus quoque Pontifex Agatho per Legatos suos interfuit, et præsedit. In ea Synodo damnata est hæresis eorum, qui unam tantum in Christo voluntatem esse volebant. Vide de hac Synodo præter citatos auctores, Albertum Pighium in Diatriba, et Franciscum Turrianum in Apologia pro VI et VII Synodo. Albertus enim has duas Synodos sextam et septimam, ut modo exstant, adulterinas, et supposititias esse concedit. Contra Turrianus veras et germanas esse docet. Quid nobis verius vi-

deatur in lib. IV de Pontifice cap. 11. jam explicavimus.

Septima Synodus apud Nicæam congregata est anno 8 Constantini et Irene, ut scribunt Paulus Diaconus lib. XXXIII rerum Romanorum, et Cedrenus in compendio historiæ. Fuit autem is annus Christi 781, si Paulo Diacono credimus, vel 786, si credimus Cedreno. Onuphrius ponit annum Constantini 10 et Christi 789; Psellus annos duntaxat 60 inter sextam et septimam Synodum esse voluit; quod nullo modo cum veritate coheret. Ideo quidem mendum esse putant Librariorum, ac Psellum ipsum annos centum scripsisse. Convenerunt Episcopi, ut idem Psellus habet 350, e quibus Patriarcha unus fuit Tharasius Constantinopolitanus, cæterorum Patriarcharum solum Legati adfuerunt. Adrianus Papa per Legatos suos præsedit, ac una cum reliqua Synodo eos damnavit, qui sacras Christi et Sanctorum imagines omni honore spoliabant. De hac Synodo vide, si placet, quæ nos disserimus, cum ageremus de Concilio Francofordiensi, in disputatione de cultu imaginum.

Octava Synodus est Concilium IV Constantinopolitanum, quod celebratum est Adriano II. summo Pontifice, et Basilio Augusto, anno tertio ejusdem Basilii, ut in ipsa Synodo acta prima significant, qui annus erat Domini 870. Convenerunt Episcopi 383 e quibus unus Patriarcha Photius, ac deinde Ignatius Constantinopolitanus, cæteri per Legatos adfuerunt.

Est autem hoc loco animadvertendum, tres Synodos in causa Photii Constantinopoli celebratas. Una tempore Nicolai I Pontificis, et Michaelis Imperatoris celebrata est, in qua depositus fuit Ignatius, et ordinatus Photius; cujus Synodi meminuit Zonaræ in vita Michaelis; nec est dubium, hanc fuisse profanam Synodum, ut patet ex epistolis Nicolai I et Adriani II.

Altera Synodus est ea, quam nos diximus octavam, quæ exstat, quamvis imperfecta, in tomis Conciliorum, in qua deposito Photio, iterum restitutus est Ignatius, atque hujus Synodi meminuit Zonaræ in Basilii Imperatoris.

Tertia est ea, quam tempore ejusdem Basilii celebravit per Legatos suos Joannes VIII, Adriani successor, in qua Synodo, defuncto jam Ignatio, iterum restitutus est Pho-

tius; et, si vera sunt, quæ Græci dicunt in Concilio Florentino sess. 6. et quæ refert ex hac Synodo Franciscus Turrianus, in lib. de actis VI, VII et VIII Synodi, rescissa plane acta præcedentis Synodi, sub Adriano: quin etiam statutum, ut tolleretur de Symbolo illa particula (Filioque), sed id nullam habet verisimilitudinem. Ideo facile mihi persuadeo, aut esse omnia conficta, quæ dicuntur de Joanne VIII, ut S. Antoninus docet in Summa historiali part. 3. tit. XXII. cap. 13. §. 40. aut certe verum quidem esse, Photium a Joanne VIII per Legatos restitutum in sedem Constantinopolitanam post mortem Ignatii; ac cætera supposititia, et adulterina esse, et a Græcis conficta, ut ex Manuele Callea Turrianus ostendit lib. citato.

Confirmor autem in hac sententia, tum quia Zonaræ meminuit quidem restitutionis Photii, non autem abrogationis Concilii VIII, nec ablationis illius particule (Filioque) ex Symbolo; tum etiam, quia Græci in Concilio Florentino sess. 6. non agnoscunt pro Synodo Oecumenica Concilium illud sub Joanne VIII, etsi illis multum prodesse potuisset, si legitimum et germanum Concilium fuisset. Atque hæcenus de Conciliis Orientalibus, nunc addemus breviter Occidentalia.

Nonum Concilium est Lateranense Primum, Episcoporum 900 et amplius, anno 1123, contra Saracenos, pro recuperanda terra sancta, tempore Callisti II et Henrici V Imperatoris. Platina, Onuphrius. Non exstat.

Decimum est Lateranense II, Episcoporum mille, anno 1139, contra Antipapas, et pro jure Cleri, tempore Innocentii II et Lotharii Imperatoris. Platina, Onuphrius. Non exstat.

Undecimum est Lateranense III, Episcoporum fere 300, pro reformatione Ecclesiæ, et contra Waldenses, anno 1180, tempore Alexandri III et Frederici I Imperatoris. Platina, Onuphrius, item Guilielmus Tyrius, qui interfuit, lib. XX de bello sacro, cap. 26.

Duodecimum est Lateranense IV, Patrum 1283, ex quibus erant Episcopi 1173, anno 1215, contra varias hæreses, et pro terra sancta, tempore Innocentii III et Frederici II. Matthæus Palmerius, Onuphrius, Platina.

Tertiūdecimum est Lugdunense Primum, anno 1245, contra Imperatorem Fridericum, et pro terra sancta, tempore Innocentii IV et Frederici II. Matthæus Palm.

Platina, Onuphrius. Exstant hujus Concilii aliqua decreta in Sexto decretalium.

Decimumquartum est Lugdunense II, Patrum fere mille, ex quibus Episcopi erant 500, anno 1274, contra errorem Græcorum, tempore Greg. X et Rodulphi Imperatoris. Matthæus Palm. Platina, Onuphrius. Exstant ex hoc Concilio quedam in Sexto decretalium.

Decimumquintum est Viennense, Episcoporum 300, anno 1311, contra varias hæreses, tempore Clementis V et Henrici VII Imperatoris. Palmerius, Platina, Onuphrius. Exstant ex hoc Concilio decreta, quæ dicuntur Clementine.

Decimumsextum est Florentinum. (Omitto Pisanum, Constantiense et Basileense de quibus postea) anno 1439, Patrum 141, qui subscripserunt, et multorum aliorum, qui ante subscriptionem discesserunt; ut in fine Concilii annotatur, contra errores Græcorum, tempore Eugenii IV et Alberti Imperatoris. Matth. Palmerius, Platina.

Decimumseptimum est Lateranense V, Patrum 114, contra schismata, et pro variis negotiis, tempore Julii II et Leonis X et Maximiliani Imperatoris, coepit anno 1512, finem habuit 1517.

Decimumoctavam est Tridentinum, anno 1545 inchoatum, anno 1563 finitum, contra hæreses Lutheranorum, tempore Pauli III, Julii III ac Pii IV, et Caroli V ac Ferdinandi Imperatorum. Numerus Patrum his verbis describitur a Gaspare Villalpandæo, disputatione quinta de Concilio Tridentino. « Ad sunt, inquit, sex Cardinales, quatuor Legati, Patriarchæ tres, Archiepiscopi triginta duo, Episcopi ducenti viginti octo, Abbates quinque, Generales ordinum ministri septem, Episcoporum procuratores plurimi. »

Ex his Conciliis nullum est, quod non sit a Pontifice probatum, et a Catholicis recipiatur; nam de primis octo Conciliis patet ex decr. dist. 16. can. Sancta octo. De novem sequentibus Synodis, ex eo patet esse probatas, quod in eis præfuerit summus Pontifex. De ultima patet ex confirmatione Pii IV. At Græci tantum recipiunt prima septem Concilia, ut notum est ex Concilio Florent. sess. 5 et 6. Lutherani autem tantum recipiunt prima sex, ut patet ex Magdeburgensibus Cent. VIII. cap. 9. et Centur. IX. cap. 9. Eutyechiani, qui adhuc inveniuntur in Asia, tantum recipiunt prima tria. Nestoriani, qui etiam in Oriente reliqui sunt, tantum

recipiunt prima duo. Trinitarii, qui in Hungaria et Polonia nunc versantur, nullum recipiunt.

CAPUT VI.

Concilia generalia reprobata.

Primum generale reprobatum, est Concilium Antiochenum anno 343, in anno quinto Constantii, ut dicitur a Socrate lib. II, cap. 5. et Sozomeno lib. III, cap. 5. in quo damnatus est Athanasius, et via patefacta ad eversionem Concilii Niceni Primi.

Notandum est autem, a summa Concilio, et ab aliis confundi hoc Concilium cum aliis quibusdam. Sex enim fuerunt Concilia Antiochena. Primum et secundum contra Paulum Samosatenum, tempore Dionysii Papae, circa annum 269. Vide Eusebium lib. VII hist. cap. 23, 24, 25 et 26. Tertium Arianorum, tempore Julii I, anno 343, ut supra diximus. Quartum est Macedonianorum pro sua heresi anno 367, tempore Liberii Papae. Hieronymus in Chronico. Quintum est Catholicum provinciale Episcoporum 30, ejus canones 23 habentur in tom. I Conciliorum. Videtur fuisse tempore Joviniani, et Liberii. Vide Sozomenum lib. VI, cap. 4. Sextum est insertum act. 14. Concilii Chalcedonensis.

Secundum generale est Mediolanense Episcoporum plusquam 300, anno 354, tempore ejusdem Constantii, in quo etiam oblique fides Catholica damnata est. Rufinus lib. X, cap. 20. Socrates lib. II, cap. 29.

Tertium generale est Ariminense Episcoporum 600, sub eodem Constantio anno 363, ut notat Hieronymus in Chronico, in quo sublatus est de Symbolo nomen *dyabolus*: hujus Concilii fuit quasi pars quaedam Seleuciense in Oriente. Vide Augustinum lib. III contra Maximinum, cap. 14. Hieronymum contra Luciferianos. Ambrosium epist. 32. Rufinum lib. X, cap. 21. Socratem lib. II, cap. 29. Basilium epistol. 52. ad Athanasium.

Quartum est Ephesinum II, tempore Theodosii junioris anno 449, in quo, factione Dioscori, occisus est S. Flavianus Episcopus Constantinopolitanus; et Legati Romani

Pontificis Leonis fugati, ac demum haeresis Eutyehiana confirmata. Reprobata est haec Synodus a Leone in epistola ad Clerum et populum Constantinopolitanum; Item ad Theodosium; item ad Pulcheriam, quae sunt 22, 23, 24, 25, et Vide Breviarium Liberati cap. 12. et Evagrini lib. I, cap. 9 et 10.

Quintum est Concilium Constantinopolitanum sub Leone Isauro contra sacras imagines anno 730, qui fuit tertiusdecimus Imperii ejusdem. Concilium est reprobatum: Nam non interfuit ullus Patriarcharum, excepto S. Germano, qui tamen non consensit, et ideo a sua sede Constantinopolitana dejectus est.

Sextum est Concilium Constantinopolitanum sub Constantino Copronymo, et anno 753. Convenerunt autem Episcopi 338, sed nullus adfuit Patriarcharum, excepto Pseudoepiscopo Constantinopolitano. Definitum est in Concilio, abolendas esse Christi et Sanctorum imagines. Reprobatum est hoc Concilium in VII Synodo act. 6. Vide de his duobus Conciliis Constantinopolitanis Paulum Diaconum lib. XXI et XXII rerum Romanarum, et Zonaram in annalibus.

Illud etiam observabis, hanc Synodum falso a nonnullis vocari tertiam Ephesinam, ut ab auctore summae Conciliorum in principio VII Synodi, et a Sixto Senensi lib. V bibliothecae sanctae annotat. 247. Nam omnes antiqui eam vocant Constantinopolitanam, et id ipsum clarissime patet ex isto ipso Concilio, quod insertum legitur in VII Synodo act. 6. Causa erroris videtur fuisse, quia isti profanae Synodo praesedit Theodosius Episcopus Ephesinus.

Septimum est Concilium Pisanum anno 1511, congregatum ab Imperatore et Rege Galliae, et aliquot Cardinalibus contra Julium II, et reprobatum paulo post in Concilio Lateranensi sub Julio II, sess. 2 et 3.

Octavum numerari potest Concilium Wiltbergense, quod Lutherani generale vocant 300 pastorum, preside Luthero anno 1536. Vide Cochlaem in actis Lutheri, et Surium in commentario rerum in orbe gestarum anno 1536.

CAPUT VII.

Concilia partim confirmata, partim reprobata.

Primum generale partim confirmatum, partim reprobatum est Sardicense Concilium, Episcoporum 376, anno Domini 354, tempore Constantii et Julii I, ex quibus 200 Episcopi Occidentales fidem Catholicam confirmarunt, quam exposuit Hilarius in lib. de Synodis, reliqui 76 Episcopi Orientales fidem Arianam scripserunt. Vide Socratem lib. II, cap. 16. Sozomenum lib. III hist. cap. 10 et 11. et Theodoretum lib. II, cap. 7 et 8.

Secundum est Concilium Sirmiese, quod celebratum est annis quinque post Sardicense, hoc est, anno Domini 356, Liberio summo Pontifice, et Constantio Imperatore. In hoc enim Concilio duae formulae fidei dissentientes inter se editae sunt. Unam composuit Graece Marcus Arethusius, qui postea sub Juliano illustre martyrium pertulit, quae quidem ea esse videtur, quam Hilarius in lib. de Synodis prope extremum, ut Catholicam explicat. Alteram alii composuerunt Latine, plenam aperta blasphemiam, quam Hilarius reprehendit in lib. de Synodis, non procul ab initio. In eodem etiam Concilio Photini haeresis damnata est, quam damnationem omnes Ecclesiae probaverunt. Vide Socratem lib. I, cap. 24 et seq. et Sozomenum lib. IV, cap. 5 et 6. vide etiam Epiphanium haeresi 71. qui tamen in eo lapsus videtur, quod Sardicam pro Sirmio acceperit.

Tertium est Concilium Quinisextum, in quo continentur canones Trullani. Sciendum est enim ex Tharasio disputante in septima Synodo action. 4 sextam Synodum, quae tempore Constantii IV celebrata est, nullos canones edidisse, sed post annos aliquot tempore Justiniani Episcopus rediisse Constantinopolim, et in Palatio, quod dicitur Trullani, 102 canones edidisse qui dicuntur Trullani, et a Balsamone vocatur Concilium Quinisextum, quia non est haec Synodus quinta nec sexta, sed canones addidit quintae et sextae Synodo.

Quo tempore haec Synodus habita sit, non est adeo certum. Nam Theophanes quidam

historicus, quem citat Franciscus Turrianus in libro de VI Synodo, docet celebratam hanc Synodum anno 27 a verae sextae Synodi dissolutione, nimirum anno secundo Imperii Justiniani instaurati. At Tharasis in VII Synodo act. 4. et Epiphanius in eadem Synodo act. 6. tomo I, dicunt post quinque annos a dissolutione Concilii hos canones editos: quod certe probabilius mihi videtur, nam aliqui non video, quae fuerit illa erratica Synodus Constantinopolitana a Justiniano habita, tempore Sergii Papae, et quam idem Papa reprobavit, teste Beda libro de sex aetatibus; Paulo Diacono lib. VI, cap. 4. Othone Frisingensi lib. V, cap. 13. Reginone lib. I. et Adone Viennensi in Chronico: nam in anno 27 a dissolutione Concilii sexti, non sedebat Sergius, sed Constantinus Papa. Et certe Beda et Tharasis antiquiores Theophane sunt. Quin etiam Beda ipso tempore vixit, quo Sergius Papa sedebat.

Hos ergo canones dicimus partim reprobatos, quia non interfuit summus Pontifex, nec per se, nec per legatos, dum isti canones fierent. Et aperte Sergius Papa qui tunc sedebat, reprobavit erraticam istam Synodum, ut ait Beda in lib. de sex aetatibus in Justiniano. Partim autem approbatos, quia etsi canones illi ex se nullam vim habeant, tamen aliqui postea probati sunt a Pontifice, aut aliis legitimis Conciliis, qualis est can. 82. de pingendis imaginibus, receptus ab Adriano Papa, et VII Synodo, ut patet ex ipsa septima Synodo act. 2. et 4. Vide quae disseruimus adversus hanc Synodum Quinisextam lib. II de summo Pontifice, cap. 18.

Quartum est Concilium Francofordiense, quod celebratum est anno 794, juxta Reginonem lib. II Adriano I Pontifice, et Carolo Magno Rege Francorum. Quod Concilium ab Adriano confirmatum fuit, quantum ad eam partem, in qua definitur Christum non esse Filium Dei adoptivum, et ab eodem reprobatur, quantum ad alteram partem, in qua ex errore damnatur septima Synodus. Vide quae nos diximus in II lib. de Conciliis, cap. 9.

Quintum est Concilium Constantiense Patrum fere mille, ex quibus Episcopi amplius 300, anno 1414 inchoatum sub Joanne XXIII et anno 1418 finitum sub Martino V et Sigismundo Imperatore. Plat. Palmerius dicit, quod hoc Concilium quantum ad primas sessiones, ubi definit Concilium esse supra Papam, reprobatum est in Concilio Florentino,

et Lateranensi ultimo : quantum ad ultimas sessiones, et ea omnia quae probavit Martinus V ab omnibus Catholicis recipitur.

Sextum est Concilium Basileense inchoatum anno 1431, et continuatum Basileae, ac deinde Lausannae usque ad annum 1449, quo tempore cessit Nicolao V Pontifici, tam Concilium, quam Papa Felix V in schismate ab ipso Concilio creatus. Vide acta Concilii, et Bullam annexam Nicolai V Pontificis. Hujus Concilii nihil est ratum et probatum, nisi quaedam dispositiones circa beneficia Ecclesiastica, quae a Concilio factae fuerant, quas (pacis et unitatis gratia) Nicolaus praedictus approbavit. Concilium vero ipsum reprobatum in Concilio Lateranensi ultimo, sess. 41.

CAPUT VIII.

De Concilio nec manifeste probato, nec manifeste reprobato.

Generale nec approbatum, nec reprobatum, videtur esse Concilium, quod anno 1409, deposuit Gregorium XII, et Benedictum XIII et elegit Alexandrum V. Siquidem S. Antoninus 3. par. tit. XXII, c. 5, §. 2 et 3. summæ historialis, asserit, conciliabulum illegitimum, non verum Ecclesiae Concilium fuisse, et eventus idem ostendisse videtur. Coactum enim Concilium fuit ad schisma tollendum, et tamen illud non sustulit, sed auxit. Si autem sine dubio fuisse reprobatum, etiam sine dubio Alexander VI, se non sextum, sed quintum appellasset. Adde, quod est ferme communis opinio, Alexandrum, et qui ei successit, Joannem fuisse veros Pontifices. At certe ex tribus, qui tum se pro Pontificibus gerebant, isti maxime ut veri Pontifices colebantur. Haec de generalibus.

De Conciliis particularibus vide tomos Conciliorum, et Gratiani decretum dist. 16. canon. sexta Synodus, et dist. 20. canon. de libellis. Item Chronicon Onuphrii, et secundum librum Chronographiae Genebrardi.

CAPUT IX.

De utilitate vel etiam necessitate celebrandorum Conciliorum.

His igitur praemissis, explicanda sunt ea, quibus legitima Concilia constant. Ea vero ad quatuor causas reduci possunt, ad finem, causam efficientem, materiam, et formam Conciliorum. Ac ut a fine, quae prima causarum est, incipiamus, Primum exponendae breviter erunt causae, ob quas Concilia celebrari solent; deinde ex iis judicandum erit, utrum Conciliorum congregatio sit necessaria, an solum utilis. Porro causae praecipuae, ob quas Concilia celebrantur, sex numerari solent.

Prima causa est haeresis nova, id est, nunquam antea iudicata, propter quam causam coacta sunt prima septem generalia Concilia. Semper enim Ecclesia tanti fecit periculum novarum haeresum, ut non putaverit aliter posse resisti, quam si omnes aut certe permulti Principes Ecclesiarum conjunctis viribus, et quasi agmine facto irruerent in hostes fidei.

Secunda est schisma inter Romanos Pontifices. Haec enim de causa celebratum est Concilium tempore Cornelii. Item aliud tempore Damasi, et rursus alia temporibus Symmachi, Innocentii II, et Alexandri III, et Pisanum, atque Constantiense temporibus Gregorii XII, et Benedicti XIII; nullum enim est potentius remedium, Concilio, ut sapientissime probatum est.

Tertia est, resistentia communi hosti totius Ecclesiae. Hoc modo coacta sunt Concilia ab Urbano II, Callisto II, Eugenio III, aliisque Pontificibus pro bello contra Saracenos. Item ad deponendum Imperatorem celebrata sunt Concilia a Gregorio III, contra Leonem III, Iconomachum; a Gregorio VII, contra Henricum IV; ab Innocentio IV, contra Fredericum II.

Quarta causa est suspicio haeresis in Romano Pontifice, si forte accideret, vel etiam tyrannus incorrigibilis; tunc enim deberet congregari generale Concilium, vel ad deponendum Pontificem, si inveniretur haereticus, vel certe ad admonendum, si in moribus vi-

deret incorrigibilis: nam ut dicitur in VIII Synodo, act. ultim. can. 21. debent generalia Concilia cognoscere controversias circa Romanum Pontificem exortas, non tamen audacter in eum sententiam ferre. Ob istam causam legimus celebratum Concilium Sinessanum in causa S. Marcellini, et Romana Concilia in causa Damasi, Sixti III, et Leonis III, et IV, quorum nullus a Concilio damnatus fuit, sed Marcellinus sibi ipse coram Concilio poenitentiam injunxit, reliqui se purgaverunt. Vide Platinam, et tomos Conciliorum.

Quinta causa est, dubitatio de electione Romani Pontificis. Si enim Cardinales non possent, aut non vellent Pontificem creare, aut certe omnes simul perirent; aut aliunde fieret vere dubium, ad quos pertineret ejusmodi electio, ad Concilium generale spectaret decernere de electione futuri Pontificis, quamquam non est verisimile id aliquando eventurum.

Sexta est reformatio generalis abusu et vitiorum, quae in Ecclesiam irrepunt; tametsi enim solus Pontifex potest leges totius Ecclesiae praescribere, tamen longe suavius res agitur cum approbante Concilio generali summus Pontifex ejusmodi leges praescribit. Hinc videmus omnia fere generalia Concilia canones edidisse de reformatione. Vide Joan. de Turrecremata lib. III, cap. 9 et 10.

CAPUT X.

Concilia generalia utilia esse, et suo quodam modo necessaria, non tamen absolute, et simpliciter.

Ex his causis, ob quae Concilia congregari diximus, facile erit judicare, sintne modo utilia, an etiam plane necessaria Concilia ad Ecclesiae conservationem. Et quidem de generalibus Conciliis ita statuo, ejusmodi Conciliorum convocationes utilissimas et suo quodam modo necessarias, non tamen absolute, et simpliciter necessarias esse. Id quod mihi facile persuadeo, Primum ex eo, quod primis 300 annis caruit Ecclesia Conciliis generalibus nec tamen perit. Quemadmodum enim annis illis 300, Ecclesia sine Conciliis generalibus incolumis mansit, sic etiam po-

tuisset sine dubio aliis 300, et rursus aliis 600, atque aliis mille permanere; nam non defuerunt illo etiam tempore multae haereses, multa schismata, multa vitia, atque abusus, quae tamen omnia Ecclesiam Catholicam, tametsi Conciliorum generalium praesidio destitutam, opprimere non poterunt.

Denique accedit etiam illud, quod nulla ex enumeratis causis generale Concilium absolute necessarium esse convincit. Nam primum emendatio vitiorum et abusu, (ut a postrema causa incipiamus) fieri potest satis commode, tum per leges summi Pontificis, tum per Conciliorum provincialium decreta, licet suavius id fiat, ut diximus, per Concilia generalia.

Ilia autem causa de electione summi Pontificis fieri non potest, si moraliter, non metaphysice loquimur, ut unquam usu veniat. Quis enim credat futurum aliquando, ut Cardinales, aut non velint, aut non possint creare Pontificem? Quod si etiam id accideret, vix dubium esse posset, ad quos pertineret electio. Nam cum Romanus Episcopus evectus sit ad summum Ecclesiae Pontificatum, eorum sine dubio est, summum Pontificem eligere, quorum est Romanum Episcopum eligere. Quorum autem sit Romanum Episcopum eligere, non magis dubium esse posset re motis Pontificum constitutionibus, quam ad quos pertineat aliarum civitatum Episcopos eligere. Sed de hac re alibi dicendum erit.

Illud constat, propter ejusmodi causam nullum haecenus Concilium generale convocatum esse. Quod idem de quarta causa dici potest. Nam propter suspensiones doctrinae, et vitae Pontificum, nunquam conveniunt, nisi provincialia, aut nationalia Concilia. Nec sane videtur majori Concilio opus esse; nam dum est vere Pontifex, non potest ab ullo Concilio judicari, nisi forte tribuat ipse Concilio potestatem examinandi causam suam, etsententiam discretivam, non tamen coactivam ferendi. Hanc autem potestatem aequè potest Papa tribuere Concilio particulari, atque universali.

Jam vero tertia causa duplici nomine non exigit necessarium generale Concilium; primum, quia non est absolute necessarium, ut communi hosti, qualis est Turca, resistatur. Si enim Ecclesia conservari potuit sub immanissimis persecutionibus Neronis, Domitiani, Decii, Diocletiani, cur non posset etiam

sub persecutione Turcarum? Deinde quis non videt etiam sine generali Concilio posse bellum indici communi hosti, quemadmodum saepe factum est?

Denique nec primam, aut secundam causam necessario postulare Concilii generalis convocationem, testantur præterita tempora. Nam si ad extinguendas septem hæreses celebrata sunt septem Concilia generalia, plusquam centum hæreses extinctæ sunt a sola Apostolica sede, cooperantibus Conciliis particularibus et si unum schisma sublatum est per generale Concilium Constantiense, schismata supra quinque et viginti sine Concilio generali sublata sunt.

At S. Augustinus lib. IV. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 12. affirmat, paucas quasdam hæreses fuisse, ad quas superandas necessarium fuerit Concilium plenarium Occidentis, et Orientis. Sanctus quoque Leo in epist. 43. ad Martianum, laudat Martianum Augustum, quod Synodum generalem a se postulatam etiam ipse necessarium iudicaverit.

S. Isidorus in præfatione Conciliorum scribit, ante Constantini tempora, Christianam Ecclesiam in varias hæreses divisam fuisse, quod propter Imperatorum persecutiones non liceret Episcopis Concilia celebrare: ubi sine dubio de generalibus Conciliis loquitur. Constat enim ante tempora Constantini, multa Concilia particularia celebrata fuisse. Quare velle videtur Isidorus, Concilia generalia simpliciter esse necessaria ad hæreses extirpandas.

Item S. Eugenius Episcopus Carthaginiensis, ut Victor testis est, lib. secundo de persecutione Wandalea, cum urgeretur a Rege Hunerico, ut de fide cum Arianis Episcopis conferret, respondit, causam fidei communem esse toti Catholice Ecclesie, proinde convocandos esse Episcopos ex omnibus Ecclesie partibus, ac præcipue significandam rem totam esse Ecclesie Romanæ, quæ caput est omnium Ecclesiarum. Qua responsione significavit Eugenius, ad explicandas questiones fidei Concilium generale omnino necessarium esse.

Denique, antiqua illa questio, essentia rebaptizandi ab hæreticis baptizati? nunquam finiri potuit, donec accessit sententia Concilii generalis, etiamsi multe præcessissent Conciliorum particularium, et sedis Apostolicæ definitiones. Videtur igitur ad controversias fidei terminandas simpliciter

necessaria Synodus generalis. De qua re sic loquitur S. Augustinus lib. I. de Baptis. contra Donatistas, cap. 7: « Questionis, inquit, hujus obscuritas prioribus Ecclesie temporibus ante schisma Donati magnos viros, et magna charitate præditos Patres, Episcopos ita inter se compulsi, salva pace, disceptare, et fluctuare, ut diu Conciliorum in suis quibusque regionibus diversa statuta mutaverint, donec plenario totius orbis Concilio, quod saluberrime sentiebatur, etiam remotis dubitationibus firmaretur. » Et cap. 18: « Hoc, inquit, de Baptismo pie credamus quod universa Ecclesia a sacrilegio schismatis remota custodit. In qua tamen, si aliud alii, et aliud alii, adhuc de ista questione, salva pace, sentirent, donec universali Concilio unum aliquid eliquatum sincerumque placuisset, humane infirmitatis errorem excusaret charitas unitatis. » Et lib. II, ca. 4: « Neenos, inquit, tale aliquid auderemus asserere, nisi universæ Ecclesie concordissima auctoritate firmati, cui et ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore questionis hujus veritas eliquata, et declarata per plenarium Concilium solidaretur. » Hæc Augustinus.

Sed ad primum testimonium Augustini, non est difficile respondere; nec enim docet Augustinus, Concilia generalia ullo unquam tempore fuisse simpliciter necessaria, sed solum necessaria quodam modo, hoc est, ut suavis, et maturius pax Ecclesiis redderetur. Si quidem Augustinus quo in loco scripsit, ad hæresim quamdam, hoc est, Arianam comprimendam, necessarium fuisse Concilium generale, in eodem scripsit, hæresim Pelagianam, aliasque plurimas sine Concilio generali comprimi potuisse. Si autem queramus, quare magis egerit generali Concilio causa Arianorum, quam Pelagianorum, non respondebit Augustinus, quia obscurior fuerit questio ab Arianis in Ecclesiam introducta, quam a Pelagianis; id enim non videtur esse verum, cum multo plura et clariora sint in Scripturis testimonia pro divinitate Christi adversus Arianos, quam pro peccato originali adversus Pelagianos: sed quia Pelagianorum hæresis, Deo sic volente ac disponente, brevi damnata fuit ab universa Ecclesia, cum summa pace et consensione id ipsum decreverint Apostolica sedes Romæ, Concilia Orientalium in Palestina, et Occidentalium in Africa. Hæresis autem Ariana multos Episcopos patronos ab

ipso suo exordio habere cœpit, qui non videbantur facile quieturi, nisi summa totius Ecclesie auctoritate obruerentur. Itaque ad hæresim Pelagianam extinguendam non fuit necessarium generale Concilium, necessarium autem fuit ad extinguendam hæresim Arianam; quoniam illa commode, et facile ab Apostolica sede, cooperantibus Conciliis provincialibus variorum locorum, compressa est; hæc autem etsi tandem ab eadem Apostolica Sede, et provincialibus Conciliis comprimi potuisset, non tamen æque commode ac facile.

Idem ad testimonium S. Leonis responderi potest. Judicavit enim S. Leo, necessarium Concilium generale Chalcedonense, ut ejus auctoritate destrui posset id, quod perperam egerat Concilium generale Ephesinum secundum. Ad hæc non fuisse absolutam necessitatem, sed aliqualem duntaxat, perspicuum est ex Concilio Ariminensi irritatione. Fuit enim Ariminense Concilium generale, et frequentissimum, ac longe celebrius Ephesino secundo, et tamen a Pontifice Damaso sine ullius generalis Concilii præsidio irritatum fuit. De qua re vide epistolam Damasi ad Episcopos Illyrici, et epist. 52. Basilii ad Athanasium.

Eodem modo exponere cogimur testimonium Isidori; nam quod ipse ait, ante Constantini imperium Ecclesiam divisam fuisse in varias hæreses, quia non dabatur Episcopis facultas congregandorum Conciliorum, et eo modo plebium docendarum: si absolute intelligatur, apertissime falsum est. Nam et ante tempora Constantini plurimæ hæreses sunt a Conciliis Episcoporum penitus sublata, et extinctæ, et post tempora Constantini, non defuerunt hæreses novæ, quæ Ecclesiam longissimo tempore vexaverunt. Certe Nestorianæ, et Eutychianæ hæreses nunquam penitus eradicari potuerunt, et tamen post Constantini tempora exortæ sunt, et in his extirpandis Concilia generalia sæpius laborarunt. Id igitur solum Isidorus significare voluit, tempore Constantini Concilia generalia celebrari cœpisse, atque eam rem ad comprimendas hæreses utilissimam existisse.

Jam vero quid S. Eugenius sibi voluerit, explicat ibidem Victor Uticensis. Scribit enim Eugenium mentionem fecisse Concilii generalis, et transmarinarum Ecclesiarum, cum vocaretur ad conferendum de fide cum Arianis, non quod non essent in Africa viri

doctissimi, qui tuto possent committi cum Episcopis Arianis, sed quod existimabat transmarinos doctores, si in Africam venissent, liberis acturos causam fidei, cum non essent subjecti Regi Wandalorum, cui Africani Episcopi subjecti erant. Nec tamen mentitus est Eugenius, cum ait, causam fidei esse communem, et se non posse sine transmarinis Episcopis causam illam suscipere; nam etsi absolute licebat ei conferre cum Arianis de fide, ut sæpe alias in eadem regione contulerant Catholici cum Donatistis, tamen non expediebat eo tempore, et proinde nec licebat sine manifesto periculo. Itaque vere non poterat Eugenius sine transmarinis collegis provinciam illam suscipere, non quia deerat auctoritas, sed quia deerat opportunitas; nec iniquitas, sed prudentia fuit, Tyranni illius petitionem sententiæ ambiguitate eludere.

Restat Ultima illa oblectio, de Baptismo hæreticorum, quæ solvitur duobus modis. Primum enim fortasse non est verum, quod Augustinus putabat, questionem illam non potuisse finiri ante Concilii generalis sententiam. Nam Concilium generale primum fuit Nicænum tempore Constantini celebratum. Scribit autem S. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, illos ipsos Episcopos, qui cum Cypriano decreverant hæreticos esse rebaptizandos, postea contrarium protulisse decretum. Ex quo colligitur, eos Episcopos tandem sententiæ Stephani Romani Pontificis acquiescisse, qui tamen omnes mortui sunt antea tempora Nicæni Concilii.

Idem quoque Hieronymus in libro de scriptoribus Ecclesiasticis, scribit Dionysium Alexandrinum in sententiam Cypriani de rebaptizatione concessisse; quod etiam indicat Eusebius lib. VII hist. cap. 4. et tamen constat eundem Dionysium paulo post mutasse sententiam, nec fuisse ausum rebaptizare quemdam hominem, quem certo constabat ab hæreticis baptizatum, ut idem refert Eusebius lib. VII hist. cap. 8. Quid, quod ipse etiam Augustinus in epistola 48. ad Vincenium suspicatur Cyprianum retractasse sententiam suam? Itaque probabile est, etiam ante Nicænum Concilium, auctoritate sedis Apostolicæ, questionem illam apud omnes Catholicos fuisse finitam. Sed etiamsi questio finita non fuisset usque ad Concilii plenarii determinationem, ut Augustinus dicit, non tamen inde colligere oportet, non potuisse finiri; nam licet Apostolicæ sedi coo-

perantibus provincialibus Conciliis controversiam illam finiendi auctoritas non deesset, maluerunt tamen sancti illi Pontifices differre in tempus aliud magis opportunum absolutam determinationem ejus questionis, quam tot magnos viros ab Ecclesia separare. Quia vero temporis opportunitas non ante se obtulit, quam cum Nicænum Concilium celebraretur; idcirco Augustinus toties repetit, in Concilio plenario orbis terræ, questionem illam tandem esse finitam.

At, inquit, Stephanus Papa, congregato Concilio quodam particulari, jussit non rebaptizari, et excommunicandos censuit eos, qui rebaptizarent, ut scribit Dionysius Alexandrinus, Eusebio teste lib. VII hist. cap. 4. et Augustinus lib. de unico Baptismo, c. 44. Igitur questionem Papa cum particulari suo Concilio finire voluit, nec potuit. Proinde necessaria videntur omnino Concilia generalia.

Respondeo, ut lib. IV de Pontifice, cap. 7. jam ante respondi, Stephanum quidem jussisse, ne ii rebaptizarentur, qui essent ab hæreticis baptizati, ac censuisse etiam rebaptizatores esse excommunicandos, non tamen re ipsa illos excommunicasse, id quod manifeste colligitur ex multis antiquis auctoribus. Nam ipse in primis Cyprianus in epistola ad Pompeium non ait, Stephanum excommunicasse, sed excommunicandos putasse, qui contra facerent: « Sacerdotes, inquit, Dei veritatem, Christi, et Ecclesiæ unitatem tuentes abstinendos putat. » Et in epistola ad Jubajanum dicit, se cum collegis suis contrarium sentientibus pacem habere: quod certe non diceret, si aut ab illis ipse excommunicatus fuisset, aut ipse eos excommunicasset: « Nos, inquit, quantum in nobis est, propter hæreticos, cum collegis, et Coepiscopis nostris non contendimus, cum quibus divinam concordiam, et dominicam pacem tenemus. »

Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos de Cypriano sic loquitur: « In communiōe eorum permansit, qui sententiæ suæ contraierant. » Augustinus lib. I de Baptismo, cap. 7. dicit magnos viros, et Ecclesiæ Patres atque Episcopos, hoc est, Stephanum, et Cyprianum, salva pace, et charitate dissensisse. Pacianus epist. 2 ad Sympronianum: « Cyprianus, inquit, in concordia omnium, in pace communi, in confessorum

grege passus est. » Vincentius Lirinensis in suo libello: « O rerum, inquit, mira conversio, auctores ejusdem opinionis, Catholici; consecratores vero, hæretici judicantur. Absolvuntur magistri, condemnantur discipuli, conscriptores librorum filii regni erunt; assertores vero gehenna suscipiet. Nam quis illud Sanctorum omnium, et Episcoporum, et Martyrum lumen beatissimum Cyprianum, cum cæteris collegis suis in æternum dubitet regnaturum esse cum Christo? aut quis contra tam sacrilegus, qui Donatistas et cæteras pestes, quæ illius auctoritate Concilii rebaptizare se jactant, in sempiternum neget auros esse cum Diabolo. »

CAPUT XI.

Concilia Episcoporum aliqua simpliciter esse necessaria.

Quamvis autem generalia Concilia, non sint absolute necessaria, tamen Concilia aliqua, sive generalia, sive particularia sint, omnino necessaria esse ad bonam Ecclesiæ gubernationem, vix in questionem revocari posse dubito: Nam si necesse est, ut veniant scandala, ut ait Dominus, Matth. XVIII. et oportet hæreses esse (1), ut Apostolus ait, I. Corinth. XI, certo necesse est etiam, ut in Ecclesia sit certum aliquod judicium, quo et scandala tolli, et hæreses damnari possint, alioqui brevi tempore Ecclesia universa in partes scinderetur et periret: *Nam omne regnum in seipsum divisum desolabitur* (2).

Etsi vero summus Pontifex judex est, vice Christi, omnium controversiarum, eique obtemperare debet fraternitas universa, ut Cyprianus loquitur lib. I, epist. 3. et nos in libris de Pontifice multis argumentorum generibus demonstravimus; tamen non debet Pontifex in controversiis fidei dijudicandis, aut solo suo judicio fidere, aut expectare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam, quantum res tanta postulat, et ordinaria media; et tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti, et directionem divinam.

Porro medium ordinarium, ac proinde

(1) Matth. XVIII, 7; I. Cor. XI, 19. — (2) Matth. XII, 25.

necessarium esse Concilium, magnum, aut parvum, unum vel plura, prout ipse judicaverit, facile probari potest.

Primum ex divina illa promissione, Matth. XVIII: *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum* (1). Hunc enim locum de Conciliis intelligit Synodus Chalcedonensis in epist. ad Leonem, et aliæ Synodi, quas in sequenti libro adferemus.

Secundo, ex facto Apostolorum, qui cum possent etiam seorsim singuli definire controversias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium, et a Christo ipso demonstratum, non sine Concilio controversiam de legalibus Antiochiæ exortam definire voluerunt, Act. XV.

Tertio, ex consuetudine totius Ecclesiæ, atque omnium seculorum. Semper enim fuit in Ecclesia ista consuetudo, ut ad res dubias explicandas Concilii Episcoporum haberentur. Et ipsi etiam Romani Pontifices nullam unquam hæresim novam sine novo Concilio damnaverunt, ut cognoscere poterit, qui vel tomos Conciliorum, vel historias Ecclesiasticas evolere voluerit. Quod autem semper, et ab omnibus factum est, quis negare audebit, ordinarium dici posse, et revera esse?

Sed accedat confirmatio ex Patribus. Cyprianus lib. II. ep. I ad Stephanum: « Necesse, inquit, habuimus convenientibus in unum pluribus sacerdotibus cogere, et celebrare Concilium. » Gelasius in tom. de vinc. anathem. « Si præcessit, inquit, consensus Pontificis, doceatur a quibus, et ubi sit gestus, si secundum Ecclesiæ regulam celebratus, si paterna traditione profectus, si majorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, ubi procul dubio requirendum est, si synodali congregatione celebratus, quod in receptione damnati, et depulsionis Catholici, quia nova est causa, fieri certissimum est. »

Denique, Concilium Toletanum XI, in ipsa præfatione multis verbis demonstrat Conciliorum in Ecclesia necessitatem. Sed illa summa est, si Concilia desint, necesse esse, ut omnia vitia, et erroribus continuo repleantur. Itaque etsi posset Deus per absolutam potentiam suam Ecclesiam sine Conciliis conservare: tamen secundum ordinariam providentiam ejus, necessaria Concilia sunt ad bonam Ecclesiæ gubernationem.

(1) Matth. XVIII, 20.

CAPUT XII.

Cujus sit congregare Concilia.

Exposuimus de fine, nunc de causa efficiente explicemus, oportet. Igitur convenit inter nos, et adversarios Concilia Diocesana ab Episcopo; Provincialia ab Archiepiscopo; Nationalia a Patriarcha, vel Primato convocari debere. Id enim cum Augustino epist. 217. ad Victorinum, Catholici omnes verum esse fatentur. Idem fatetur Calvinus lib. IV Instit. cap. 7, §. 8, et Illyricus Cent. IV, c. 7, col. 534.

At de Concilio generali maxima controversia est; si quidem Catholici, munus convocandi Concilia generalia ad Romanum Pontificem proprie pertinere volunt, sic tamen, ut possit etiam alius, Pontifice consentiente, Concilium indicare, quin etiam satis sit, si indictionem factam, ipse postea ratam habeat, et confirmet. At si nec ipse indicat Concilium, nec aliquis alius de ejus mandato, vel consensu, nec ipse saltem approbet indictionem, illud non Concilium, sed conciliabulum fore.

Hæretici autem hujus temporis eam auctoritatem Imperatori attribuant. Ita discrete Lutherus lib. de Conciliis pag. 58. ubi etiam dicit, ideo vocari Concilia universalis, quia ab universali omnium domino Imperatore cogebantur. Carolus Molinaeus in consilio de Concilio Tridentino non recipiendo §. 6. indeprobat non esse recipiendum Tridentinum Concilium, quia non ab Imperatore, sed a Pontifice indictum fuit. Item libellus Protestantium, quo rationem reddunt, cur ad Concilium Tridentinum non venerint. Idem docet Calvinus et Magdeburgenses loco notato: necnon Brentius in Prolegomenis contra Petrum a Soto, et ante hos omnes Nilus in lib. de primatu Papæ.

Esse autem revera Pontificis, non Imperatoris congregare Synodum generalem, primo demonstrari potest ex divinis litteris; nam Concilium Ecclesiæ non est legitimum: nisi congregetur in nomine Christi, ut dicitur Matth. XVIII. et Calvinus admittit lib. IV